

WYDARZENIA

ICMM w Lizbonie

W dniach 8-15 września odbył się Międzynarodowy Kongres Muzeów Morskich (ICMM). Zorganizowano go w portugalskiej miejscowości Cascais k. Lizbony. CMM reprezentowali dyrektor Jerzy Litwin i Robert Domżał. Ten ostatni wygłosił referat pt. „Towards the New Network of the Baltic Sea Maritime Museums”, a 11 września poprowadził sesję warsztatową dotyczącą partnerstwa między muzeami morskimi. Organizowany co 2 lata Kongres gromadzi przedstawicieli muzeów morskich z całego świata. Tego roku wzięło w nim udział około 100 osób, m.in. z Kanady, Stanów Zjednoczonych, Australii, Nowej Zelandii, Ameryki Południowej i oczywiście Europy. W trakcie Kongresu odbyło się też walne zebranie Stowarzyszenia Muzeów Morskich, połączone z wyborami do jego władz. Nowym prezydentem został dr Kevin Fewster, dyrektor Narodowego Muzeum Morskiego w Londynie (wcześniej przewodniczył ICMM w latach 1996–1999). Dr Robert Domżał pozostał w zarządzie na kolejną dwuletnią kadencję.

Robert Domżał wśród członków zarządu ICMM na sesji podsumowującej Kongres. Fot. Jerzy Litwin

V Forum Dziedzictwa Kulturowego Bałtyku

Stolica Estonii była miejscem organizacji V Forum Bałtyckiego Dziedzictwa Kulturowego, które odbyło się w dniach 18-20 września pod hasłem „Zmiany w kulturze przybrzeżnej i morskiej”. Tradycyjnie już prezentowane były zagadnienia związane z nadmorskim i podwodnym dziedzictwem kulturowym, podejmowane w krajach nadbałtyckich. Robert Domżał, kierownik Działu Historii Budownictwa Okrętowego CMM, przedstawił projekt utworzenia Stowarzyszenia Muzeów Morskich Krajów Nadbałtyckich, natomiast prezes Towarzystwa Przyjaciół CMM Fryderyk Tomala mówił o zadaniach stowarzyszenia i problemach ochrony latarni morskich na polskim wybrzeżu. Wśród zaproszonych gości znaleźli się Christer Westerdahl z Norwegii, który podzielił się z uczestnikami Forum szerokim spojrzeniem na dziedzictwo kulturowe Bałtyku na przestrzeni ostatnich tysięcy lat, przedstawiciel UNESCO Arturo Rey da Silva, prezentujący konwencję z 2001 r. o ochronie podwodnego dziedzictwa kulturowego, James Delgado z USA, zajmujący się dalszymi badaniami wraku statku *Titanic*, a także Albert Hafner ze Szwajcarii, który przedstawił stanowiska palafitowe jako światowe dziedzictwo kulturowe UNESCO. W Forum brał także udział dyrektor CMM Jerzy Litwin oraz Iwona Pomian, kierownik Działu Badań Podwodnych, która współprowadziła jedną z sesji roboczych i została wybrana na przewodniczącą Grupy Roboczej ds. Podwodnego Dziedzictwa Kulturowego.

Podczas Forum zainaugurowano ekspozycję posterową „Śledzie – wspólne dziedzictwo”, przygotowaną przez Grupę Roboczą ds. Nadmorskiego Dziedzictwa Kulturowego Państw Bałtyckich, kierowaną przez Roberta Domżała z CMM. Jest to czwarta już tego typu wystawa, po prezentacji latarni morskich, portów i zabytkowych statków Bałtyku. Tym razem podjęto tematykę historii rybołówstwa śledziowego na Morzu Bałtyckim i Północnym. Skoncentrowano się nie tylko na połowach, ale także handlu, przetwórstwie i konsumpcji śledzi – ryby niewątpliwie najpopularniejszej w tej części Europy. Tradycyjnie już ekspozycja składa się z 12 posterów, zaprojektowanych przez Pawła Makowskiego z Działu Wydawnictw CMM.

Ku czci załogi „Orła”

Niezwykłą epopeję okrętu podwodnego „Orzeł” w wrześniu 1939 roku popularyzował film Leonarda Buczkowskiego, a bohaterska postawa załogi, która zdecydowała się na ucieczkę z Tallina, gdzie okręt internowano i rozbrojono – uhonorowana została stosowną tablicą umieszczoną na ścianie Muzeum Morskiego w Tallinie. 19 września odbyła się tam uroczystość upamiętniająca brawurową ucieczkę ORP „Orzeł”, zorganizowana przez Ambasadę RP w Estonii, z udziałem władz miasta, przedstawicieli ambasad i ataszatów wojskowych, delegacji MON i grupy estońskiej Polonii. Do uczestniczenia w uroczystości zostali zaproszeni przebywający w Tallinie na V Forum Dziedzictwa Kulturowego Bałtyku dyrektor CMM Jerzy Litwin i prezes Towarzystwa Przyjaciół CMM Fryderyk Tomala.

Dyrektor CMM Jerzy Litwin i prezes Towarzystwa Przyjaciół CMM Fryderyk Tomala po złożeniu kwiatów pod tablicą upamiętniającą ucieczkę z internowania ORP „Orzeł”

Huczny finaśz

Na zakończenie prezentacji wystawy „Do abordażu!” gości CMM na Ołowiance czekały huczne (dosłownie!) atrakcje. W sobotę 28 września nabrzeże wyspy opanowali członkowie Projektu Historycznego Garnizon Gdańsk. Ich pokazy rozpoczęły efektywne – i niestety zwycięski – atak szwedzkich kaprów na Ołowiankę. Kiedy rozwinęły się dymy wystrzałów, kaprzy poprowadzili naszych widzów – czyli jeńców – do holu Spichlerzy, gdzie odbywała się dalsza część pokazów. Goście mogli poznać niewdzięczną pracę chirurga okrętowego, wysłuchać opowieści o dawnej broni i ciężkich losie jeńców, wziąć udział w ćwiczeniach XVIII-wiecznej musztry oraz w licznych konkursach i zabawach. Oprócz Garnizonu Gdańsk swe stroje, uzbrojenie i umiejętności zaprezentowała Gdańska Rota Mieszczkańska, odtwarzająca miejski oddział gdański z przełomu XIV i XV w. Na wystawie na najmłodszych czekała mapa piracka i zestaw zadań do rozwiązania. Na szczęśliwców, którzy poradzi sobie z wszystkimi przeszkodami, czekał upominek losowany z pirackiej skrzyni.

Finaśz wystawy „Do abordażu”. Fot. Jadwiga Klim

Pomeranka w konserwacji

5 września przekazano do konserwacji i renowacji łódź rybacką, tzw. pomerankę ze zbiorów Działu Historii Budownictwa Okrętowego. Po wielu latach ekspozycji w skansenie Muzeum Rybołówstwa w Helu jej stan zachowania wymagał pilnej interwencji. Konserwacji dokonuje firma „Spider Budowa i Remonty Jachtów” z Gdańska, mająca duże doświadczenie w remontach drewnianych łodzi i jachtów. Planowany termin zakończenia prac to połowa listopada 2013 roku. Środki na konserwację otrzymaliśmy w postaci dotacji celowej z MKiDN.

Pomeranka w drodze na miejsce konserwacji. Fot. Robert Domżał

NOWE NABYTKI

Unikatowe konstrukcje

CMM zakupiło do Działu Wychowania Morskiego trzy jednostki pływające, skonstruowane przez Bogusława Kitowskiego z Giżycka. Są to dwa skutery wodne napędzane poprzez balans ciała, w których siła napędowa powstaje wskutek ugięcia elastycznych płetw usytuowanych pomiędzy pływakami oraz niewielki katamaran. Wzbudza on zainteresowanie z dwóch powodów. Pierwszym jest ożaglowanie obrotowe – nietypowe rozwią-

zanie, w którym nie zastosowano klasycznego masztu. Żagiel ustawiany jest względem wiatru za pośrednictwem urządzenia obrotowego zainstalowanego pomiędzy pływakami katamaranu, w wyniku czego istnieje możliwość dowolnego ustawienia kadłuba do kierunku wiatru. Drugim ciekawym pomysłem jest zastosowanie mechanizmu podnoszenia i opuszczania mieczy i płetw sterowych za pośrednictwem jednej korbki.

Dzwon i mundur

Do Działu Historii Żeglugi i Handlu Morskiego trafił ostatnio dzwon ze statku „Kazimierz Pułaski”, zbudowanego w 1981 roku na zamówienie Polskich Linii Oceanicznych i pływającego na linii północnoamerykańskiej (w 1992 roku statek sprzedano, kilkakrotnie zmieniał właściciela i banderę, został zezłomowany w 2006 roku). W zbiorach tego samego działu znalazł się także mundur kpt. ż.w. Tadeusza Ambroźka, подарowany przez właściciela – absolwenta Państwowej Szkoły Morskiej w Gdyni (1956), długoletniego pracownika Polskich Linii Oceanicznych, następnie starszego oficera na „Darze Młodzieży”, pełniącego też funkcję kapitana statku-muzeum „Dar Pomorza”, oddziału CMM w Gdyni.

Obrazy w darze

Towarzystwo Przyjaciół CMM przekazało w darze obraz Edmunda Szyftera „Widok portu w Gdyni”, przedstawiający scenę oczyszczania portu gdyńskiego z zalegających tam wraków jednostek i z tego względu interesujący także z punktu widzenia ikonografii i dokumentacji wydarzeń z pierwszych lat po zakończeniu II wojny światowej. Obraz ten znalazł się w zbiorach Działu Sztuki Marynistycznej, podobnie jak kolejny: „Barwy morza”, подарowany przez jego autora, Wiesława Pawłowicza Rogina z Kijowa, który zwyciężył w Europejskim Konkursie Malarstwa „Barwy morza” zorganizowanym przez Galerię Profile i Stowarzyszenie Promocji Artystów Wybrzeża Era Art. Obraz prezentowany był na wystawie pokonkursowej na pokładzie statku-muzeum „Dar Pomorza”.

Nowości biblioteczne

Biblioteka CMM stale powiększa i uzupełnia swoje zasoby, a wśród ostatnich nabytków znalazło się kilka pozycji godnych polecenia. „Batar pa vägg: en bok om en samling marinmalningar” to przepiękny album prezentujący kolekcję malarstwa marynistycznego z Narodowego Muzeum Morskiego w Sztokholmie, w którym oprócz wizerunków dawnych statków i okrętów można również podziwiać plakaty reklamujące linie żeglugowe z XIX i XX wieku. „Dzieje nawigacji morskiej. Leksykon” to książka autorstwa kapitana Józefa Gawłowicza, znanego pasjonata tematyki morskiej, który nie stroni od anegdot z historii żeglugi i oryginalnych ciekawostek. Docieklivego czytelnika ucieszy bogata ikonografia oraz załączona bibliografia. Oficyna Wydawnicza FINNA w ramach Serii z Kotwiczką wydała dwie interesujące książki – autobiografię komandora Zbigniewa Węglarza (znanego z opowiadań i artykułów pisanych do „Biuletynu Historycznego”, „Naszych Sygnałów” i „Przeglądu Morskiego”), zatytułowaną „Niezlomny” oraz „Bezglębną formację” autorstwa Williama C. Chamblissa. Ta druga książka zawiera sześć historii patroli morskich, które powstały na podstawie relacji członków załóg okrętów podwodnych. Wszystkie nowości Biblioteki CMM można oglądać w katalogu online na stronie www.cmm.pl.

EDUKACJA

I ty możesz zostać piratem

Warsztaty teatralne to nowość w ofercie edukacyjnej CMM. Przeznaczone dla uczniów szkół podstawowych, są w założeniu zajęciami pozalekcyjnymi, odbywającymi się w dni powszednie, w godzinach popołudniowych, co dwa tygodnie. W ich trakcie przygotowano zostanie przedstawienie o najsłynniejszym gdańskim kaprze – Pawle Beneke. Uczestnicy zajęć ćwiczyć będą głos i wymowę, a także tworzyć strój i scenografię, a przede wszystkim poznawać w kreatywny sposób morską historię Gdańska i życie dawnych wilków morskich.